

ISSN 2181-1709 (P)
ISSN 2181-1717 (E)

2024/№8

**TA'LIM VA
INNOVATSION
TADQIQOTLAR**

**ОБРАЗОВАНИЕ И
ИННОВАЦИОННЫЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ**

**EDUCATION AND
INNOVATIVE
RESEARCH**

TA'LIM VA INNOVATSION TADQIQOTLAR

ОБРАЗОВАНИЕ И ИННОВАЦИОННЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ

EDUCATION AND INNOVATIVE RESEARCH

№8/2024
AVGUST

Muassis:

Buxoro davlat universiteti
Fan va ta'lim MChJ

Bosh muharrir:

Ma'murov Bahodir Baxshulloyevich, Buxoro davlat pedagogika instituti rektori

Jamoatchilik kengashi raisi:

Xamidov Obidjon Xafizovich, Buxoro davlat universiteti rektori

Mas'ul kotib:

Akramova Gulbahor Renatovna

Texnik muxarrir:

Davronov Ismoil Ergashevich

Tahririyat manzili:

Buxoro shahar, Q.Murtazoyev ko'chasi, 16-uy

E-mail:

eirjurnal2020@gmail.com

Jurnalning elektron sayti:

www.interscience.uz

Jurnal OAK Rayosatining 2021 yil 30 sentyabrda 306/6-son Qarori bilan **PEDAGOGIKA, PSIXOLOGIYA, FILOLOGIYA, TARIX FANLARI**

bo'yichafalsafadoktori (PhD) vafandoktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiya ishlari yuzasidan asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiy aetilgan ilmiy nashrlar royxatiga kiritilgan

Bosishga ruxsat etildi:

10.09.2024 y.

Qog'oz bichimi 60x84 1/8. b/t. 12,5.

Buyurtma raqami №0325 «FAN VA TA'LIM» nashriyotida chop etildi. Buxoro shahar <https://interscience.uz/> saytida joylashtirildi

Jurnal 28.07.2021 yilda 9305

raqami bilan O'zbekiston Ommaviy axborot vositalari davlat ro'yxatidan o'tgan

Jurnal 2020 yilda tashkil topdi va 2 oyda 1 marta chop etildi. 2021 yil noyabr oyidan boshlab har oyda 1 marta o'zbek, rus va ingliz tillarida chop etiladi

«Ta'lim va innovatsion tadqiqotlar» xalqaro ilmiy-metodik jurnalidan ko'chirib bosish tahririyatining roziligi bilan amalga oshiriladi

Maqolada keltirilgan faktlarning to'g'riligi uchun muallif mas'uldir

07.00.00 – TARIX FANLARI	135
Ergashev J. Y. “Arkanaqun” eposi syujetining turk xoqonligi tarixiga bog'liqlik jihatlari	8
Qilichev R. Bardalik Yusuf buxorolik Oxuni Kalon	17
Rahmatov M. M. Бухоро Халқ Совет Республикасидан Германияга ўқувчи ва талабалар юборилишининг тўсиқ ва муаммолари хусусида.	21
10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI	
Alimova M. R. Lakunalar nazariyasining asosiy tushunchalari	26
Djalilova D. Z. Shahodat Isaxonovanning “Bibixonim” romanida malikalar obrazi	30
Egamberdiyeva I. A. Oila muloqotida ayollar nutqining milliy-madaniy xususiyatlari	35
Farmonova U. “Qisasi Rabg'uziy” asarida shaxsning ruhiy holati doirasida shakllangan frazeologizmlar	40
Hamidova B. R. Ish hujjatlari matniga qo'yiladigan imloviy va uslubiy talablar	44
Karimova Yu. “Boburnoma”da muallif obrazi kognitiv tadqiqiga doir	48
Muminova N. S. “Haqiqat” konseptining leksik, kognitiv tadqiqiga doir	53
Nazirqulova D. Z. Ingliz va o'zbek tillairda modallik kategoriyasining lingvopragmatik xususiyatlari	59
Saloxidinova Z. O. Rus tilining badiiy matnidagi frazeologik birliklarning o'ziga xosligi.	67
Samadova S. J. Understanding temporal words and their significance in language learning	73
Tokimbetova G. A. XIX asr Qoraqalpoq mumtoz lirikasining nazariy omillari	77
Zohidova S. A. Ingliz va o'zbek tillari fitonim komponentli frazeologik birliklarida deskriptiv tarjima masalalari	81
Бокарева М. А. Репрезентация межкультурных кодов в постреалистическом дискурсе У. Хамдама и С. Афлатуни	86
Исмаилова Ф.И. Известные собиратели русской народной мудрости	99
Турдиева Н. М. Разбор выражений в русском языке, начинающихся с предлога	103
13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI	
Almuratova G. M. O'quvchilarning ma'naviy fazilatlarini shakllantirishning shakl, metod va usullari	108
Anvarova Z. Q. Talabalarning tibbiy bilimni takomillashtirishda bo'g'imlarning anatomik va funksional xususiyatlarini o'qitishda pedagogik-metodik yondashuv	112
Ахмедов Б. А. Моделирование системы трудоустройства молодых специалистов высших учебных заведений	116
Davletova A. A. Uzluksiz ta'lim tizimida insonning kasbiy va shaxsiy rivojlanishi	126
Dilova N. G. Boshlang'ich sinf rus tili darslarini tashkil etishga qo'yiladigan didaktik talablar	129

Файзиева М. Р. Организация и проведение педагогических экспериментов для развития навыков критического мышления будущих учителей информатики	135
Ishanova M. M. Talabalarda oilaviy hayotga tayyorlik ko'nikmasini tarkib toptirishda Sharq allomalari merosidan foydalanish metodikasini takomillashtirish	152
Kenjayeva D. Sh. Using video content in the process of teaching collocations	156
Канашевич Т. Н. Преемственность уровней и ступеней инженерно-технического образования как основа вариативного построения образовательной стратегии	160
Мирзаева Ф. О. Важность предоставления качественного образования	170
Madaminova G. G. Umumta'lim maktablarida ingliz tilini chet til sifatida o'rganuvchi o'quvchilarning to'garak mashg'ulotlariga "Kitobxonlar klubi"ni joriy etish	176
Mamaniyazova X. R. Oliy ta'lim muassasalarida zoologiya fanini o'qitishda differensiallashtirish va indiyiduallashtirish texnologiyasidan foydalanish	181
Mirzayeva H. D., Qo'chqarova F. M. Maktabgacha ta'lim tashkilotlari rahbarlarida ahloqiy sifatlarni shakllantirish	185
Nazarova R. S. Umumiy o'rta ta'lim muassasalari va ijtimoiy jihatdan xavfli ahvolda bo'lgan voyaga yetmaganlarning oilasi o'rtasidagi hamkorlik muammolari	191
Norova K. Yu. Oliy ta'lim muassasalarida "Ta'lim menejmenti" o'quv kursini o'qitishga qo'yiladigan zamonaviy talablar.	197
Orinbetov N. T. Bo'lajak texnologiya o'qituvchilarining texnik va texnologik kompetentsiyasini shakllantirish metodikasi	202
Очилова М. С. Изучения мирового опыта по применению образовательных платформ в процессе школьного образования	207
Qo'chqarova F. M., Nigmatova M. X. Ta'lim muassasasalari rahbarlarining tanqidiy tafakkurini shakllantirish modeli	215
Rahmonova G. S. Malaka oshirish tizimida kasbiy rivojlanish kunlarini tashkil etish va boshqarish	220
Rasulova G. K. Ona tili ta'lim mazmunida mustaqil va o'quv topshiriqlarini metodik takomillashtirish vazifalari	225
Raxmatova D. A. Dizatriyali bolalar nutqining o'ziga xos xususiyatlari	230
Raxmonova B. O. Internet muloqotda gender tengligiga erishish	235
Rasuleva N. Z. Islom dini va Sharq mutafakkirlari asarlarida oilaviy baxt tushunchasining talqini	238
Sadullayev I. Sh. Sirtqi ta'lim shaklida elektron ta'lim tizimini joriy etish samaradorligini oshirishda tajriba-sinov ishlarini tashkil etish metodikasi	243
Saidova M. M. Integrativ yondashuv asosida o'quvchilarga ikkinchi xorijiy tilni o'qitishda koreya ta'lim dasturidan foydalanishning ahamiyati	254
Sharifzoda S. O. Ilmiy tadqiqotlarda gender yondashuvi va uning tahlili	261
Toshmirzayeva M. M. Kasb-hunar maktablarida o'quvchilarning kasbiy tayyorgarligini rivojlantirishning zamonaviy shakllari	267
Turdiyboyev I. X., Mamajonov Sh. A. Kimyo darslarida tabiiy – ilmiy savodxonlikni shakllantirishda fanlararo integratsiya – muhim omil	273
Xolmetov Sh. Optika fani mavzularini kollobrativ ta'lim asosida o'qitishning pedagogik strategiyalari	277
Xidoyatova N. S. Mobillik tushunchasi va uning turlari	283
Yuldasheva Y. M., Qo'chqarova F. M. Ta'lim jarayonini boshqarishni takomillashtirish metodikasi	287
Zaynitdinova M. A. Ta'lim-tarbiya sifatini ta'minlashda ota-onalar hamkorligi	291
Ziyaviddinov Z. M., Qo'chqarova F. M. Ta'lim muassasasi rahbarlarining huquqiy savodxonligini rivojlantirishning ijtimoiy-pedagogik zaruriyati	294

19.00.00 – PSIXOLOGIYA FANLARI	
Avlayev O. U., Mamajonova Sh. Y. Psixologiyada qo'llaniluvchi psixometrik o'lchovning nazariy-metodologik masalalari	299
Bafayev M. M. Tolerantlikning shaxs nazariyalaridagi talqini	303
Ismoilov A. U. Ichki ishlar vazirligi akademik litsey o'quvchilarini shaxsiy, kasbiy fazilatlariga ta'sir etuvchi omillar	308
Mirzasoliyev J. M. Oiladagi ijtimoiy-psixologik munosabatlar samaradorligini oshirishda ma'naviy tarbiyaning roli	312
Niyozmetova M. I. Yoshlarning ota-onalik roliga psixologik tayyorligini oshirish masalalari	318
Nurmatov N.N. Pedagoglarda frustratsion tolerantlik va emotsional zo'riqish namoyon bo'lishining psixologik xususiyatlari	323
Turobova M.A. Turmush qurayotgan talabalarni oilaviy munosabatlarga tayyorlashning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari	332
Xudoyqulova G. B. Ta'lim jarayonining muvaffaqiyatida guruhiiy munosabatlarning psixologik ta'siri	339
Шарипов А. Б. Высшие психические процессы. виды и функции памяти.	344

19.00.00 – PSIXOLOGIYA FANLARI

PSIXOLOGIYADA QO'LLANILUVCHI PSIXOMETRIK O'LCHOVNING NAZARIY-METODOLOGIK MASALALARI

*Avlayev Orif Umirovich,
“Chirchiq davlat pedagogika universiteti” “psixologiya” kafedrasi o'qituvchisi*

*Mamajonova Shaxzodaxon Yoqubjon qizi,
“Tashkent International University of Education”
xalqaro universiteti o'qituvchisi*

Annotatsiya: Maqolada psixodiagnostika sohasida qo'llanuvchi psixometrikaning nazariy va amaliy ahamiyati masalasiga to'xtalgan, shuningdek, har qanday psixologik o'lchov vositasini yaratish muayyan talablarga rioya qilishni talab qiladi. Ushbu talablar o'lchash metodologiyasining to'g'riligi, ishonchliligi va yetarliligi, uning yordami bilan olingan natijalarning taqqoslanishi bilan bog'liq. Ushbu talablarga rioya qilish maxsus matematik va statistik protseduralarni qo'llash orqali belgilanadi. Matematik va statistik apparatni takomillashtirish, uning rivojlanishi, birinchi navbatda, psixologik testlarni loyihalash bilan bog'liq. Bundan tashqari, psixologik masalalarni yechish jarayonida bir qancha zamonaviy statistik usullar yaratilganligi xususida so'z boradi.

Kalit so'zlar: psixodiagnostika, psixometrika, ishonchlilik, validlilik, standartlashtirish, murakkablik, diskriminatsiya koeffisienti.

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ И МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ВОПРОСЫ ПСИХОМЕТРИЧЕСКОГО ИЗМЕРЕНИЯ, ИСПОЛЬЗУЕМОГО В ПСИХОЛОГИИ

*Авлаев Ориф Умирович,
«Чирчикский государственный педагогический университет»
преподаватель кафедры «психология»*

*Мамаджонова Шахзодакхана Якубджона,
«Ташкентский международный педагогический университет»
преподаватель международного университета*

Аннотация: В статье затронут вопрос теоретического и практического значения психометрики, используемой в области психодиагностики, а также то, что создание любого инструмента психологического измерения требует соблюдения определенных требований. Эти требования связаны с точностью, надежностью и адекватностью методики измерений и сопоставимостью результатов, полученных с ее помощью. Соответствие этим требованиям определяется применением специальных математических и статистических процедур. Совершенствование математического и статистического аппарата, его развитие связано, прежде всего, с разработкой психологических тестов. Кроме того, отмечается, что в процессе решения психологических задач был создан ряд современных статистических методов.

Ключевые слова: психодиагностика, психометрия, надежность, валидность, стандартизация, сложность, коэффициент дискриминации.

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL ISSUES OF PSYCHOMETRIC MEASUREMENT USED IN PSYCHOLOGY

Avlayev Orif Umirovich,

«Chirchik State Pedagogical University» teacher of the «psychology» department

Mamajonova Shakhzodakhan Yakubjon,

«Tashkent International University of Education» teacher of an international university

Abstract: The article touched on the issue of theoretical and practical importance of psychometrics used in the field of psychodiagnostics, as well as the creation of any psychological measurement tool requires compliance with certain requirements. These requirements are related to the accuracy, reliability and adequacy of the measurement methodology and the comparability of the results obtained with its help. Compliance with these requirements is determined by applying special mathematical and statistical procedures. Improvement of the mathematical and statistical apparatus, its development is primarily related to the design of psychological tests. In addition, it is mentioned that a number of modern statistical methods were created in the process of solving psychological problems.

Key words: psychodiagnostics, psychometrics, reliability, validity, standardization, complexity, discrimination coefficient.

KIRISH. Har qanday psixologik o'lchov vositasini yaratish muayyan talablarga rioya qilishni talab qiladi. Ushbu talablar o'lchash metodologiyasining to'g'riligi, ishonchligi va yetarliligi, uning yordami bilan olingan natijalarning taqqoslanishi bilan bog'liq. Ushbu talablarga rioya qilish maxsus matematik va statistik protseduralarni qo'llash orqali belgilanadi. Matematik va statistik apparatni takomillashtirish, uning rivojlanishi, birinchi navbatda, psixologik testlarni loyihalash bilan bog'liq. Psixologik masalalarni yechish jarayonida bir qancha zamonaviy statistik usullar yaratilganligi buni tasdiqlaydi. Shunday qilib, psixometriya asosan psixologik testlarda ishlab chiqilgan, shuning uchun ba'zi ishlarda ular aniqlanganligi ajablanarli emas. [6].

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA. XX asrda psixometriyaning jadal rivojlanishi. Psixometrlar tomonidan ma'lumotlarni tahlil qilishning zamonaviy statistik va statistik bo'lmagan usullarining umumiy ilmiy arsenaliga katta hissa qo'shishiga olib keldi.

Bunday ma'lumotlarga misol sifatida korrelyatsiya, faktorial, klasterli tahlil, ko'p o'lchovli masshtablash va hokazolarning ko'p turlarini keltirish mumkin.

Hozirgi vaqtda psixometriya ko'pincha psixologiyada o'lchov bilan bog'liq masalalarning butun majmuasi sifatida tushuniladi. Ushbu tushunchada psixometriya psixofizikani ham o'z ichiga oladi. V.Vunt d nazariyasiga muvofiq, tabiiy ilmiy eksperimental metodlarni faqat psixikaning quyi, elementar darajasiga nisbatan qo'llash mumkin. Shu tufayli uning laboratoriyasida asosan sezgilar va ular orqali yuzaga keluvchi harakat reaksialari, shuningdek, periferik va bunokulyar qurish, ranglarni sezish kabilar o'rganilgan. Bunday laboratoriyalar keyinchalik Fransiya, Gollandiya, Angliya, Shvetsiya, Amerikada ochildi. Eksperimental psixologiya rivojlanib borib, keyinchalik ancha murakkab psixik jarayonlarni ham o'rganish boshlandi. Masalan: F.Galton so'zli assotsiatsiyalar yaratdi va shu asosda tadqiqotlar o'tkazdi. F.Galton ishlari nashr qilingach, Vunt d ham assotsiativ metodikani laboratoriyasida qo'llay boshladi.

Bunda tajribalar yordamida qo'lg'a kiritilgan reaksiya vaqti bo'yicha individual farqlar tekshiruvchilarning individual xususiyatlaridan emas, balki assotsiatsiyalar xarakteridan kelib chiqib tushuntirildi. [5] .Amerikalik psixolog Dj. Kettel diqqat hajmi va o'qish malakalarini tadqiq qildi. Taxistoskop yordamida u turli omillar – shakl, harf, so'zlarni idrok qilish va so'z bilan atash uchun zarur bo'ladigan vaqtni aniqladi. Uning tajribasida diqqat hajmi 5 ta omildan iborat bo'ladi. Aylanayotgan barabandagi harf va so'zlarni o'qish bo'yicha eksperimentlar o'tkazib, Kettel antitsipatsiya fenomenini (idrokning ilgari ketishi) qayd qildi.

Respublikamizda psixodiagnostikaning rivojlanishiga M.G.Davletshin, B.R.Qodirov, G'.B.Shoumarov., E.G'.G'oziyev, V.A.Tokareva, R.Z.Gaynutdinov, V.M.Karimova, R.I.Sunnatova, Sh.R.Baratov, A.Jabborov, Z.T.Nishanova, Sh.A .Do'stmuhammedova, A.I.Rasulov, E.N.Sattorov, G.To'laganova kabi olimlar o'z hissalarini qo'shganlar [3.10b].

NATIJALAR. Kompyuterlarning mantiqiy va hisoblash kuchi, shuningdek, ulkan xotirasi, tezligi va ishonchliligi psixologik testlar shakli, ko'p jihatdan, kompyuterlardan farqli o'laroq, insonning cheklangan imkoniyatlari bilan belgilanadiganligini tushunishga imkon beradi. «Stimulyatsiya qurilmasi»- inson psixikasidagi cheklovlar psixologiyada test usulining cheklovlari sifatida harakat qildi va harakat qiladi, bu bir mutaxassisning faoliyatini boshqa mutaxassis tomonidan modellash tirish sifatida tushuniladi. Kompyuterlar boshqa shaxs emas, balki texnik vositalar yordamida mutaxassis tomonidan olib boriladigan klinik va psixologik tadqiqotlarni taqlid qilish imkonini beradi. Kompyuterlarning hisoblash, mantiqiy operatsiyalar, xotira va tezlik imkoniyatlarining doimiy ravishda ortib borayotganini hisobga olgan holda shuni ta'kidlash mumkin, psixologik testlarning uslubiy apparatida mavjud bo'lgan va insonning cheklangan imkoniyatlari bilan bog'liq bo'lgan cheklovlar olib tashlanmoqda. Kompyuter dasturi talaba psixologini eksperiment va ma'lumotlarni tahlil qilish bo'yicha hech bo'lmaganda ularning rasmiylashtirilgan qismida katta hajmdagi ma'lumotlarni yodlash zaruratidan ozod qiladi. Shunday qilib, psixolog ushbu ish sifatining ma'lum bir kafolatlangan darajasida o'zlashtirilgan test bilan ishlashni tezroq boshlashi mumkin. Albatta, testda kam tajribaga ega bo'lgan holda, testning kompyuter versiyasidan foydalanganda xatolar ehtimoli kamroq bo'ladi. Psixologning shaxsiy tajribasi ortib borayotganligi sababli, olingan ma'lumotlarni sharhlashning murakkabligi birinchi navbatda kompyuter talqini darajasiga yaqinlashishi va keyin, ehtimol, bu darajadan oshib ketishi mumkin.

MUHOKAMA. Biz ushbu maqolamiz davomida Psixologiyadagi birinchi o'lchovlardan biri reaksiya vaqtini o'lchash uchun foydalanilganini muhokama qildik. Shuning uchun dastlab psixometriya psixik jarayonlarning vaqtinchalik xususiyatlarini o'lchash sifatida tushunilgan. Keyinchalik, tabiat fanlari modeli va o'xshashligi asosida qurilgan psixologik eksperimentning rivojlanishi bilan psixik hodisalarni miqdoriy aniqlash bilan bog'liq barcha narsalar psixometriyaga tegishli bo'la boshlaydi. Bugungi kunda ham juda keng tarqalgan bu tushuncha bilan psixometriya psixologik o'lchovlarning butun spektrini o'z ichiga oladi - psixofizikdan shaxsiy gacha.

Psixologiyada hodisalarni o'lchash - bu obyekt yoki obyektlar to'plamining ma'lum bir xususiyatga ega bo'lish darajasini aniqlashdan iborat jarayon. Agar o'lchov insonga xos xususiyat yoki xususiyatga tegishli bo'lsa, unda bu xususiyat unga turli darajada xos bo'lishi tabiiydir. Shunday qilib, o'lchov - bu shaxs yoki shaxslar guruhining xususiyatlarini uning xususiyatlaridan biriga nisbatan kontinuumga (miqyosga) joylashtirish usuli. O'lchov asosan miqdoriy jarayon bo'lib, hodisalarga, obyektlarga raqamli qiymatlarni berishdan iborat. Hodisalarga raqamli qiymatlarni belgilash qoidalari o'lchovning foydaliligini aniqlaydi. Misol uchun, agar biz psixologik jihatdan normal bo'lgan har qanday odamga 0 ni, psixologik buzilishi bo'lgan har qanday odamga 1 qo'ysak, keyin ma'lum bir namunani o'rganib chiqqandan so'ng, ushbu

toifalarning har biriga kiradigan odamlar sonini hisoblashingiz mumkin. Shunga qaramay, ko'rib chiqilayotgan o'lchov usuli faqat «hamma» yoki «hech narsa» turiga bog'liqligini ifodalashga imkon beradi, lekin normallik darajasini, uning davomiyligini va hokazolarni tavsiflashga imkon bermaydi. Buning uchun ko'p sonli gradatsiyaga ega bo'lgan shkaladan foydalanish kerak, masalan, 1 dan 10 gacha bo'lgan shkala, unga differensial tajribada olingan ma'lumotlar joylashtirilishi kerak.

Har bir o'lchov faqat tavsiflovchi protsedura bilan bog'liq bo'lishi kerak va hech qachon o'lchanayotgan miqdor haqida faqat hukm, ya'ni taxmin bo'lmasligi kerak. O'lchov, baholashdan farqli o'laroq, empirik fakt haqida tavsiflovchi hukmdir. O'lchovga asoslangan qat'iy kuzatish o'zboshimchalik bilan baholash o'rnini bosganda, psixologiya ilmiy bo'ldi. Rivojlanishning dastlabki bosqichlarida psixologiya jismoniy usullarga murojaat qildi va shu tariqa psixologiyani ilk sohalaridan biri psixofizika vujudga keldi. Tadqiqotning ahamiyati qo'llaniladigan o'lchash usullari darajasiga va tadqiqotning o'zini loyihalashga bog'liq. Tadqiqot uchun tanlangan usul o'rganilayotgan mavzuga mos keladimi yoki yo'qligini tekshirish kerak va u ko'rib chiqilayotgan o'zgaruvchilarning tegishli o'lchovini ta'minlaydi.

XULOSA

Xulosa o'rnida shuni aytish mumkinki, psixologik tadqiqot sohasi sifatida psixologik o'lchov mustaqil maqsadga ega - psixologik o'lchovlar ko'rsatkichlarini qurish va asoslash, ular orqali «psixologik ob'ektlar» ga buyurtma berish mumkin. Muayyan ruhiy xususiyatlarning odamlarning ma'lum bir namunasi ichida taqsimlanishi bunday «ob'ektlar» ga misoldir. Psixodiagnostik muammolarni hal qilish doirasida olingan o'lchov protseduralarining o'ziga xosligi qisqacha bir mavzuning xususiyatlarini boshqa odamlarning xususiyatlari bilan bog'liqligi orqali ifodalashga urinishgacha qisqartirilishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YHATI

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari sohasida loyiha boshqaruvi tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 2017 yil 29 avgustdagi PF-3245-son Farmoni.

Бодалев А.А., Столин В.А. Общая психодиагностика. СПб., 2000. -125 б

Hayitov O.E. Psixodiagnostika. O'quv qo'llanma.-T.,2007.-10b

Rasulov A.I. Psixodiagnostika. O'quv-uslubiy qo'llanma. -T.,2009. -55 b

Jalilova S.X., G'ayibova N.A. Umumiy psixodiagnostika.-T.,2017.-41 b.

<https://bigenc-ru>

<https://studbooks-net>

TOLERANTLIKNING SHAXS NAZARIYALARIDAGI TALQINI

*Bafayev Muxiddin Muxammadovich,
Toshkent davlat pedagogika universiteti dotsenti, PhD*

Annotatsiya: Zamonaviy tadqiqotlarda tolerantlik turli falsafiy va psixologik yondashuvlarda keng doirada ko'rib chiqiladi. Hozirgi kun adabiyotlarida bixevioral tolerantlik insonning alohida xulq shakli sifatida ko'rinadi, kognitiv tolerantlik asosida bilish va rasional sabablarga ega yondashuvlar ustunlik qiladi. Tolerantlikka nisbatan bir qancha yondashuvlar mavjud bo'lib, uzoq va yaqin xorij olimlari ilmiy asarlarida o'ziga xos tarzda ifodalangan. Tolerantlik mohiyatini to'la tushuntiruvchi psixologik modellarni ishlab chiqish asosida tolerantlikni ijtimoiy-psixologik o'rganish uchun uslubiy vositalarni yaratish va sinovdan o'tkazish hamda uning empirik bazasini rivojlantirishga, tolerantlikning amaliy asoslarini ishlab chiqishga erishish mumkin.

Tayanch tushunchalar: shaxs, tolerantlik, kognitiv, emosional, xulqiy, affektiv tolerantlik, nazariy va konseptual ta'rif, kognitiv psixologiya, gumanistik psixologiya, bixeviorizm.

INTERPRETATION OF TOLERANCE IN PERSONALITY THEORIES

*Bafayev Muxiddin Muxammadovich,
Associate professor, Tashkent State Pedagogical University, PhD*

Abstract: Tolerance in modern research is considered in a wide range of different philosophical and psychological approaches. In current literature, behavioral tolerance is seen as a particular form of human behavior; with cognitive tolerance dominated by approaches with cognitive and rational causes. There are several approaches to tolerance, expressed in a unique way in the scientific works of scientists from far and near abroad. Based on the development of psychological models that fully explain the essence of tolerance, it is possible to create and test methodological tools for the socio-psychological study of tolerance and develop its empirical base, to develop practical foundations of tolerance.

Supporting concepts: personality, tolerance, cognitive, emotional, behavioral, affective tolerance, theoretical and conceptual definition, cognitive psychology, humanistic psychology, behaviorism.

ИНТЕРПРЕТАЦИЯ ТОЛЕРАНТНОСТИ В ТЕОРИЯХ ЛИЧНОСТИ

*Бафаев Мухиддин Мухаммадович,
Доцент Ташкентского государственного педагогического университета, PhD*

Аннотация: В современных исследованиях толерантность широко рассматривается в различных философских и психологических подходах. В современной литературе толерантность рассматривается как отдельная форма человеческого поведения, при этом преобладают когнитивные и рациональные причинно-следственные подходы, основанные на когнитивной толерантности. Существует несколько подходов к толерантности, которые по-своему выражены в научных трудах ученых дальнего и ближнего зарубежья. На основе разработки психологических моделей, полностью объясняющих сущность толерантности, возможно создание и апробация методических средств социально-психологического изучения толерантности и развитие ее эмпирической базы, разработка практических основ толерантности.

Ключевые слова: личность, толерантность, когнитивная, эмоциональная,